

ممنوعیت ازدواج زیر ۱۳سالهها منتظر اجماع مراجع

تغییر سن ازدواج در دختران و پسران، بحثی است که چندوقتی در مجلس راه افتاده است؛ ممنوع کردن ازدواج دختران زیر ۱۳ و پسران زیر ۱۵ سال. ماده ۱۰۴۱ قانون بر ممنوعیت ازدواج در زیر سن بلوغ شرعی افراد تاکید دارد مگر در مواردی که دادگاه و مصلحت خانواده ایجاب کند و بلوغ عقلی افراد توسط دادگاه محرز شود.

تغییر سن ازدواج در دختران و پسران، بحثی است که چندوقتی در مجلس راه افتاده است؛ ممنوع کردن ازدواج دختران زیر ۱۳ و پسران زیر ۱۵ سال. ماده ۱۰۴۱ قانون بر ممنوعیت ازدواج در زیر سن بلوغ شرعی افراد تاکید دارد مگر در مواردی که دادگاه و مصلحت خانواده ایجاب کند و بلوغ عقلی افراد توسط دادگاه محرز شود.

به گزارش جام جم آنلاین به نقل از اعتماد، فاطمه ذوالقدر، نماینده تهران در مجلس، با پیگیری این مساله اعلام کرد از ۲ هزار مورد طلاق که در کشورمان صورت گرفته ۱۷ درصد برای دختران زیر ۱۸سال بوده است؛ ازدواج دختران کم سال بیشتر به خاطر فقر خانواده آنها صورت می‌گیرد، ما در کمیسیون فرهنگی در دیداری که با مراجع تقلید در قم داشتیم این موضوع را بیان کردیم.

در استفتایی که از آیت‌الله مکارم شیرازی در این خصوص گرفته شده، اعلام شد: ازدواج دختران کمتر از ۱۳ سال باطل است. ازدواج زیر ۱۳ سال تا زمانی که دختر به حد عقل نرسد مجاز نیست، این مساله شاید در گذشته جایز بوده اما الان به دلیل مفاسدی که ایجادشده تا زمانی که دختر به بلوغ عقلی نرسد حکم بر باطل بودن این ازدواج است.

به گفته ذوالقدر، قرار شده آیت‌الله نوری‌همدانی نیز کتبا جواب خود را پیرامون ازدواج دختران زیر ۱۸ سال به ما ارایه دهند. یکی از اعضای کمیسیون اصل نود مجلس نیز در این خصوص گفته است: اینکه نمایندگان بخواهند طرحی در مورد منع ازدواج دختران زیر ۱۳ سال ارایه بدهند مستلزم رفع موانع شرعی و از جمله اجماع مراجع عظام تقلید در این زمینه و همچنین نظرات مقام معظم رهبری است. بنا به گزارش ذوالقدر، عضو کمیسیون فرهنگی مجلس، ۵ درصد از ۴۲ هزار ازدواج زیر ۱۸ سال مربوط به ازدواج دختران کمتر از ۱۳ سال است.

این نماینده مجلس از پیگیری این مساله خبر داد و گفت: از آنجایی که در حال حاضر درگیر برنامه ششم هستیم، این موضوع را به بعد از بررسی برنامه موکول کرده‌ایم. آنچه در حال حاضر روی آن تمرکز کرده‌ایم، شرط رسیدن به بلوغ عقلی در دختران است. هنوز روی افزایش سن قانونی ازدواج نظر قطعی نداریم، شاید در آینده روی آن هم کار شود و سن ۱۳ و ۱۵ سال تغییر کند، اما در حال حاضر بر مبنای استفتای علما نیز تاکیدمان بر بلوغ عقلی است که زیر ۱۳ سال کامل نمی‌شود. وقتی مشکلات حاضر از ازدواج در این سنین را برای علما تشریح می‌کنیم، نظر آنها نسبت به قانون تغییر می‌کند.

تخریب از سوی مخالفان برای تغییر سن قانونی ازدواج یا ایجاد محدودیت برای ازدواج زیر ۱۳ سال در راستای پیگیری‌های زنان مجلس جلو می‌رود. مخالفان معتقدند افراد هر زمانی که آمادگی ازدواج را پیدا کنند، باید بتوانند ازدواج کنند. ایجاد محدودیت برای آنها شرعی نیست، برعکس وقتی محدودیت ازدواج می‌گذاریم ممکن است افراد به گناه بیفتند. بلوغ عقلی، فکری و روانی روی دیگر ماجرای ازدواج است که اتفاقاً روی مهم آن هم محسوب می‌شود.

ذوالقدر می‌گوید: در خیلی از دادگاه‌ها دقت نمی‌شود که افراد به بلوغ عقلی رسیده‌اند یا نه، فقط رسیدن به بلوغ جنسی مهم تلقی می‌شود. ما می‌خواهیم کنترل و نظارت درست‌تری بر بلوغ عقلی انجام شود. قانون هم همین را می‌گوید. معمولاً در مورد این مساله، پدر سریعاً این کار را می‌کند و دادگاه هم تا وقتی شاکی خصوصی نباشد، اقدام نمی‌کند. ما می‌خواهیم کنترل و نظارت روی نظر دادگاه تاثیر بگذارد.

مراجع قانونی و قضایی چون پزشکی قانونی، یکی از مراجعی است که شاید مدنظر ارایه‌دهندگان طرح اصلاح ماده ۱۰۴۱ است. ذوالقدر گفت: اگر دادگاه معتقد است دختر ۱۱ ساله بلوغ عقلی دارد، مدارک لازم به دادگاه ارایه شده باشد، مراجعی چون پزشکی قانونی می‌توانند در ارایه این مدارک راهگشا باشند. اما جامعه‌شناسی چون شهلا اعزازی که رییس گروه مطالعات زنان انجمن جامعه‌شناسی است، معتقد است مراجعی چون پزشکی قانونی هم نمی‌توانند با پرسیدن سولاتی ابتدایی بلوغ عقلی افراد را بسنجند.

او در این خصوص گفت: در حال حاضر هم پزشکی قانونی به این مساله با سولات بسیار ساده و ابتدایی مثل اینکه آیا از قیمت

اجناس اطلاع دارید یا قیمت فلان کالا چقدر است، رسیدگی می‌کند، سوالاتی که معمولا پدر و مادرها وقتی قصد ازدواج دخترشان را دارند، به او یاد می‌دهند. این سوالات به هیچ عنوان نمایانگر بلوغ عقلی فرد نیست. بر طبق تمام اطلاعات پزشکی که ما داریم، دخترها در نوجوانی، ممکن است از لحاظ قد و هیکل بزرگ شده باشند، اما هیچ علتی وجود ندارد که دختری که تازه با این بدن رشد یافته آشنایی پیدا کرده و هنوز آن را به خوبی نشناخته، قادر به ازدواج باشد و بدتر از آن قادر به بارداری باشد.

جای دختر ۱۳ ساله در مدرسه است، نه خانه شوهر

به اعتقاد اعزازی، ازدواج نه تنها زیر ۱۳ سال زود است که زیر ۱۸ سال هم زود است. او معتقد است: آنچه سازمان ملل به عنوان کودک در دنیا در نظر می‌گیرد که ایران هم آن را پذیرفته، بر این مبناست که تا ۱۸ سال، کودک دارد رشد می‌کند. ممکن است بعضی از دختران یا پسران بدنشان زودتر از بقیه رشد کند، اما هنوز کودک محسوب می‌شوند. کودک حقوقی دارد از جمله آنها حق آموزش است. دختر زیر ۱۳ سال وقتی ازدواج می‌کند چگونه می‌تواند به درس خواندنش ادامه دهد. اینکه فقط بی‌سواد نباشند مهم نیست، بلکه این کودکان باید برای زندگی در این جامعه پرتحرک در حال تغییر و گذر آماده شوند. دختر ۱۳ ساله هنوز نقش فرزند خود را خوب درک نکرده که باید با سه نقش پیچیده اجتماعی همسری، مادری و خانه‌داری که بزرگسالان هم در مواجهه با آنها سخت خود را انطباق می‌دهند، مواجه شود.

این جامعه‌شناس با تشریح تفاوت‌های کودکی نسل کنونی و نسل قبلی گفت: ما در نسل قبل، یک کودک داشتیم که خیلی زود دوران تمام می‌شد و به بزرگسالی می‌رسید. امروزه این تعریف دو مقطعی وجود ندارد. کودکی خودش به مقاطع مختلف تقسیم می‌شود که مهم‌ترین دوره‌اش از لحاظ رشد جسمانی، روانی، اجتماعی دورانی است که نوجوانی نام دارد.

در این دوره خلق و خو، احساسات و رفتار افراد تغییر می‌کند. وقتی کودکی و نوجوانی را از آدم‌ها می‌گیریم، آنها را دچار نوعی حسرت و کمبود این دوره‌ها می‌کنیم، بعد انتظار داریم مادر و همسر خوبی باشند و خوب خانه‌داری کنند. مشکلات فرهنگی خانواده‌ها از عوامل اتفاق افتادن ازدواج‌های زیر سن قانونی است.

اعزازی به ارتباط فقر خانواده‌ها و وظایف دولت می‌پردازد و می‌گوید: فقر خانواده‌ها خیلی از اوقات با فرهنگی که دارند باعث می‌شود دست به این کار بزنند. ما نمی‌توانیم دختر بچه‌ای را قربانی کنیم چون خانواده‌اش فقیر است. اگر خانواده فقیر است وظیفه دولت و همه ارگان‌های اجتماعی است که اوضاع را سامان دهند. اگر نمی‌توانند این کار را کنند، چشم‌شان را نبندند که با فروش یک دختر، خانواده یک مرحله فقر را پشت سر می‌گذارد؛ این راه‌حل نیست برای از میان بردن فقر. ما منابع متنوعی داریم برای فرهنگ‌سازی؛ تلویزیون، رادیو، مسجد، روزنامه، مدرسه. مدرسه و رسانه مهم‌ترین نقش را در آموزش دارند. اگر در مدرسه به بچه یاد بدهیم که تا پایان تحصیل حق ازدواج وجود ندارد، دیگر از پوشیدن لباس عروس و آرایش کردن خوشحال نمی‌شود. این کودکان برای ورود به زندگی مشترک نیست که خوشحالند، از پوشیدن کفش پاشنه بلند و به دست آوردن ظاهری زنانه است که ذوق دارند.